

Tom 13/2021, ss. 509-514
ISSN 0860-5637
e-ISSN 2657-7704
DOI: 10.19251/rtnp/2021.13(26)
www.rtnp.mazowiecka.edu.pl

Maciej Słodki

Mazowiecka Uczelnia Publiczna w Płocku

ORCID: 0000-0002-0160-8013

Społeczny ruch naukowy w procesie zmiany
Konferencja Naukowa z okazji 200-lecia
Towarzystwa Naukowego Płockiego

Społeczny ruch naukowy stanowi ważny element nauki i życia zbiorowego. Stowarzyszenia naukowe prowadzą swoją działalność w zmieniających się warunkach społecznych, politycznych i technologicznych. Dlatego też z uznaniem należy odnotować podjęcie dyskusji w tym zakresie. Okazją do pogłębionej refleksji na temat społecznego ruchu naukowego jako wyniku i jednocześnie czynnika zmiany społecznej było 200-lecie Towarzystwa Naukowego Płockiego. W ramach obchodów odbyła się Konferencja Naukowa *Społeczny ruch naukowy w procesie zmiany* zorganizowana przez Radę Towarzystw Naukowych Polskiej Akademii Nauk i Towarzystwo Naukowe Płockie 17 września 2021 r. w Płocku.

W skład Komitetu Naukowego pod przewodnictwem dr. hab. Michała Nowosielskiego, prof. ucz. (Towarzystwo Naukowe Płockie, Mazowiecka Uczelnia Publiczna w Płocku) weszli: prof. dr hab. Janusz Adamowski (Towarzystwo Naukowe Płockie, Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Katarzyna Chała-

sińska-Macukow (Towarzystwo Naukowe Płockie, Uniwersytet Warszawski), ks. prof. dr hab. Michał M. Grzybowski (Towarzystwo Naukowe Płockie), prof. dr hab. Iwona Hofman (Towarzystwo Naukowe Płockie, Polska Akademia Nauk, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), prof. dr hab. inż. Michał Kleiber (Towarzystwo Naukowe Płockie), dr hab. inż. Zbigniew Paweł Kruszewski, prof. ucz. (Towarzystwo Naukowe Płockie, Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku), prof. dr hab. inż. Włodzimierz Kurnik (Towarzystwo Naukowe Płockie, Politechnika Warszawska), prof. dr hab. Grzegorz Radomski (Towarzystwo Naukowe Płockie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), prof. dr hab. n. med. Maciej Słodki (Towarzystwo Naukowe Płockie, Mazowiecka Uczelnia Publiczna w Płocku), dr hab. inż. Renata Walczak, prof. ucz. (Towarzystwo Naukowe Płockie, Politechnika Warszawska), abp prof. dr hab. Stanisław Wielgus (Towarzystwo Naukowe Płockie), dr Marian Chudzyński (Towarzystwo Naukowe Płockie), ks. dr Marek Jarosz (Wyższe Seminarium Duchowne w Płocku).

Komitet Organizacyjny stanowili: dr Andrzej Kansy (Towarzystwo Naukowe Płockie, Mazowiecka Uczelnia Publiczna w Płocku) jako przewodniczący, dr hab. Małgorzata Kamińska, prof. ucz. (Towarzystwo Naukowe Płockie, Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku), dr Paweł Kaczmarczyk (Towarzystwo Naukowe Płockie, Mazowiecka Uczelnia Publiczna w Płocku), dr Tomasz Piekarski (Towarzystwo Naukowe Płockie, Archiwum Państwowe w Płocku), dr Henryk Rode (Towarzystwo Naukowe Płockie, Politechnika Warszawska), mgr inż. Tadeusz Majsterkiewicz (Polska Akademia Nauk), Maciej Wróbel (Towarzystwo Naukowe Płockie) jako sekretarz.

Podczas Konferencji ogłoszono pięć referatów. Prof. Zbigniew Kruszewski ukazał towarzystwa naukowe jako połączenie wielu sfer, m.in. państwowej i prywatnej. Zwrócił uwagę, że – jako podmioty życia publicznego – są one istotnym elementem demokracji. Powinny odpowiadać na wyzwania współczesności i przyszłości, ale także powodować zmiany przez budowanie kapitału społecznego oraz rozwijanie kompetencji społecznych.

Prof. Iwona Hofman w referacie pt. *Spółeczny ruch naukowy w Polsce w polityce naukowej państwa* podjęła temat systemowych rozwiązań dla stowarzyszeń naukowych. Zwróciła uwagę, że stowarzyszenia naukowe, realizując cele statutowe, przyczyniają się do racjonalizacji postaw społecznych wobec istotnych problemów cywilizacyjnych. Jednak potencjał społecznego ruchu naukowego nie skupia należytej uwagi decydentów. Autorka wskazała istotne potrzeby towarzystw naukowych, m.in. problem ich finansowania. Skutecznym rozwiązaniem byłoby uznanie towarzystw za podmioty Polityki Naukowej Państwa, co stwarzałoby możliwość stałego subwencjonowania ich działalności statutowej.

Prof. Zbigniew Czernicki, reprezentujący Polskie Towarzystwo Neurochirurgów oraz Collegium Mazovia Innowacyjną Szkołę Wyższą w Siedlcach, przedstawił referat pt. *Medyczne towarzystwa naukowe - obecne trudności i możliwości uzyskania poprawy*. Autor ukazał aktywność społecznych organizacji naukowych m.in. w zakresie szkolenia zawodowego, działalności wydawniczej i popularyzatorskiej. Za ważny element rozwoju naukowego i organizacyjnego uznał ciekawość naukową. Odniósł się także do problemu niedofinansowania polskiej nauki.

Przekonanie o kluczowym znaczeniu nauk technicznych dla rozwoju gospodarczego i podnoszenia poziomu życia społeczeństwa wyraził prof. Wiesław Nagórko, reprezentujący Polskie Towarzystwo Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej, w referacie pt. *Przeszłość i terażniejszość towarzystw naukowych w dziedzinie nauk technicznych*. Do najważniejszych zadań technicznych towarzystw naukowych Autor zaliczył: troskę o demokratyczne wartości, podtrzymywanie pamięci o osiągnięciach polskich uczonych, integrowanie poszczególnych organizacji, prowadzenie działalności wydawniczej, organizowanie konferencji naukowych i popularyzowanie badań.

Prof. Stanisław Kunikowski z Włocławskiego Towarzystwa Naukowego w referacie *Przeszłość a przyszłość towarzystw naukowych ogólnych w Polsce. Oczekiwania i dalsze możliwości ich rozwoju* dokonał podsumowania działalności organizacji.

Wśród możliwości rozwoju Autor wymienił m.in. poszukiwanie rozwiązań systemowych dotyczących społecznego ruchu naukowego, współpracę z samorządami oraz zachęcanie młodych ludzi do aktywności. Podkreślił rolę Rady Towarzystw Naukowych Polskiej Akademii Nauk w wyznaczaniu kierunków działań i koordynowaniu badań nad społecznym ruchem naukowym.

Wątki podjęte w referatach były rozwijane podczas dyskusji, którą moderowała prof. Iwona Hofman.

Prof. Andrzej Gulczyński, prezes Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk odniósł się m.in. do problemu aktywności młodych ludzi. Zwrócił też uwagę na szkodliwe zjawisko „punktozy”. Podniósł problem nieuznawania badań regionalnych przez część przedstawicieli świata nauki. W odniesieniu do referatu I. Hofman zwrócił uwagę, że - pomimo faktycznej podmiotowości towarzystw - nie są one podmiotami nauki. Jednakże istnieje możliwość pozyskiwania grantów i lokowania ich w towarzystwach. Przypadek taki miał miejsce w PTPN. Autor odniósł się także do współpracy z samorządami.

Prof. Maciej Słodki, rektor Mazowieckiej Uczelni Publicznej w Płocku, stwierdził, że towarzystwa są platformą działania nie tylko dla pracowników uczelni, ale także dla tych, którzy nie są związani ze szkolnictwem wyższym, a też chcą się rozwijać naukowo. Zwrócił uwagę na niskie społeczne zainteresowanie nauką. Przyczyna tego problemu leży w tym, że już od początkowych etapów edukacji uczy się zapamiętywania, a nie myślenia. W odniesieniu do referatu prof. Z. Czernickiego podjął temat kształcenia medycznego. W obecnych regulacjach studia medyczne można prowadzić tylko na profilu ogólnoakademickim, czyli otwierającym drogę do działalności i kariery naukowej. Fakty są jednak takie, że w Płocku funkcjonują dwa szpitale, działa wielu lekarzy, z których mniej niż pięć procent posiada stopień doktora, co wynika z braku zainteresowania rozwojem naukowym oraz z braku odpowiedniego systemu zachęt. A przecież wiadomo, iż otwarte umysły są w stanie zagwarantować lepszą opiekę. M. Słodki wyraził też nadzieję, że

czas będzie działał na korzyść towarzystw naukowych i ludzi nauki dzięki sukcesywnemu zmniejszaniu się barier finansowych i językowych.

Na obniżającą się aktywność członków towarzystw naukowych, a także zmniejszające się możliwości finansowe organizacji zwrócił uwagę prof. Marek Kowalczyk, członek Rady Towarzystw Naukowych PAN, przedstawiciel Towarzystwa Naukowego Warszawskiego oraz Akademii Wychowania Fizycznego im. J. Piłsudskiego w Warszawie. Za istotne uznał spotkanie się zainteresowanych środowisk i możliwość wzajemnego korzystania z doświadczeń. Przypomnił trudną sprawę nieodzyskania majątku Towarzystwa Naukowego Warszawskiego jako spadkobiercy Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Mgr inż. Mariusz Portalski, członek Towarzystwa Naukowego Płockiego, przypomniał o swojej społecznej działalności, m.in. w Stowarzyszeniu Nowoczesna i Innowacyjna Edukacja, które zajmuje się rozwijaniem zainteresowań naukowych młodzieży. Przypomnił o zasługach seminarium doktoranckiego, które od 1970 r. społecznie prowadził prof. Antoni Rajkiewicz i w tej formie prowadzą je jego następcy. W ramach seminarium 37 osób uzyskało stopień doktora, a kilkoro z nich doktora habilitowanego i tytuł profesora. W odniesieniu do wypowiedzi M. Portalskiego prof. I. Hofman przyznała, że pasja społecznikowska, entuzjazm i zaangażowanie są bardzo ważne. Zwróciła uwagę, że teraz kiedy funkcjonują szkoły doktorskie i realnie niewielu kandydatów do tych szkół się dostaje, towarzystwa mogą znaleźć lukę dla swojej działalności mentoringowej, przygotowując młodych badaczy do kolejnego startu do szkół doktorskich, jeśli się nie dostali za pierwszym razem albo umożliwić obycie z pewnymi procedurami naukowymi, tak, by mogli z pozycji spoza szkoły doktorskiej zdobywać stopnie doktora.

Prof. Jerzy Błażejowski, członek Rady Towarzystw Naukowych PAN, prezes Gdańskiego Towarzystwa Naukowego oraz przedstawiciel Uniwersytetu Gdańskiego, zwrócił uwagę, że w ramach przemian ustrojowych po 1989 r. nauka polska nie znalazła należnego uznania, nie została wprowadzona do życia

gospodarczego. Zadania z tym związane mogłyby obecnie realizować towarzystwa naukowe. Autor podkreślił ich rolę w integrowaniu środowisk, w popularyzowaniu nauki oraz w aktywność na rzecz regionu. Nie widzi jednak możliwości szerokiego udziału w badaniach w obszarze nauk przyrodniczych i ścisłych ze względu na brak zaplecza. W naukach humanistycznych taka możliwość istnieje. W odniesieniu do tej wypowiedzi prof. I. Hofman przypomniała, że Rada Towarzystw Naukowych PAN jest współinicjatorem *Karty popularyzacji nauki*, która obowiązuje we wszystkich ośrodkach naukowych. Została ona w ubiegłym roku podpisana z inicjatywy Rady Upowszechniania Nauki PAN.

Do wątku entuzjazmu i pasji społecznikowskiej nawiązała dr Bogumiła Dumowska, przewodnicząca Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu, przypominając ponadstuletnią działalność Oddziału.

Prof. Zbigniew Kruszewski, członek Prezydium Rady Towarzystw Naukowych, prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego i rektor Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku, odnosząc się do tematu działalności wydawniczej, zwrócił uwagę na rolę towarzystw naukowych w dokumentowaniu dziejów miast i regionów oraz w badaniach nad współczesnymi problemami społecznymi. Konferencję podsumował puentą: „Nasze życie i otaczający nas świat ulega ciągłej zmianie”.